

HIV ja raskaus

Hiv **Aids**
Hiv-säätiö / Hiv-tukikeskus

LUKIJALLE

Esite on suunnattu hiv-positiivisille raskautta suunnitteleville tai raskaana oleville naisille ja perheille. Esitteessä käsitellään hiv-tartunnan huomioimista raskautta suunniteltaessa sekä raskauden aikana. Tämä esite on tehty HUS:n Naistenklinikan ja Hiv-säätiön yhteistyönä.

YLEISTÄ HIVISTÄ

Hiv eli ihmisen immuunikatovirus on elimistön puolustusjärjestelmää tuhoava virus, joka aiheuttaa ihmiselle pysyvän infektion. Hi-virus kykenee muuntautumaan perimältään isäntäsolunsa kaltaiseksi ja siksi sitä on vaikea tuhota lääkkeillä. Virus tunkeutuu T-auttajavalkosoluihin (lymfosyytteihin) ja tuhoaa niitä. Ilman lääkkeitä hiv-tartunnan saaneella elimistön oma puolustuskyky heikkenee vähitellen ja hän altistuu monille erilaisille sairauksille. Hoitamattomana hiv-tartunta johtaa aidsiin. Hiv-tartunnan saanut voi olla vuosia oireeton.

MITEN HIV TARTTUU?

Hi-virus tarttuu heikosti. Hiv ei leviä ilman tai kosketuksen välityksellä, vaan tarvitsee siirtyäkseen limakalvo- tai verikontaktin.

Hivin tartuntatavat ovat:

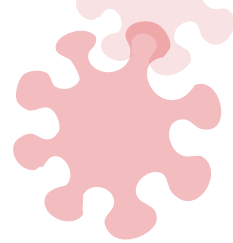
- suojaamaton emätin- tai anaalisydyntä hiv-tartunnan saaneen kanssa
- suojaamaton suuseksi hiv-tartunnan saaneen kanssa; riski on sillä osapuolella joka saa emätineritettä, spermaa tai esiliukastetta omaan suuhunsa
- hi-virusta sisältävä veren- tai elinsiirto
- hi-virusta sisältävien pistoshuumevälineiden käyttö
- äidistä lapseen raskauden, synnytyksen tai imetyksen aikana

TARTUNNAN TOTEAMINEN

Hiv-tartunta todetaan hiv-vasta-aine-testillä. Hiv-tartunta näkyy testissä 1-3 kuukauden kuluttua tartunnasta. Hiv-tartunta ei näy päällepäin, eikä sitä voi todeta oireista. Testi voidaan tehdä joko pikatestinä sormenpäältä tai suoniverinäytteenä. Suomessa testejä tehdään kaikkialla terveydenhuollossa, Hiv-tukikeskuksessa ja Suomen Punaisella Ristillä (SPR). Tartunnan toteaminen mahdollisimman pian tartunnan saamisen jälkeen antaa hyvät mahdollisuudet oman terveyden hoitamiseksi ja muiden suojaamiseksi.

Kaikille raskaana oleville naisille tarjotaan äitiysneuvolassa mahdollisuus tehdä hiv-testi raskauden alussa. Uusi testi voidaan tarvittaessa tehdä loppuraskauden aikana. Jos äiti ei ole käynyt neuvolassa, hiv-testi voidaan tehdä synnyttämään tullessa.

HIV-POSITIIVISENA RASKAAKSI

Hiv-tartunnan saaneilla ei ole rajoituksia lapsen saantiin, vaan hiv-positiiviset voivat perustaa perheen siinä missä muutkin. Hiv-positiivisten toiveet ja oikeudet perheen perustamiseen ovat samanlaisia kuin hiv-negatiivisillakin. Raskautta suunniteltaessa on tärkeää jutella jo hyvissä ajoin asiasta hoitavan infektio lääkäriin kanssa.

Hiv-positiivisen hedelmällisessä iässä olevan naisen lääkitys tulisi suunnitella aina ottaen huomioon raskauden mahdollisuus. Naisen ollessa hiv-positiivinen ja miehen hiv-negatiivinen, yksi hedelmöityskeino on ”koti-inseminaatio” jolloin sperma viedään emättimeen esimerkiksi injektioruiskulla mukista tai kondomista ovulaation aikana. Jos raskaus ei näin toimien käynnisty vuoden kuluessa, suositellaan keskustelemaan asiasta gynekologisen seurannan tai infektio lääkäriin vastaanoton yhteydessä lapsettomuus selvitysten käynnistämiseksi. Hiv-positiivisilla on oikeus hedelmöityshoitoihin Suomessa.

Jos mies on hiv-positiivinen ja nainen hiv-negatiivinen, voi hedelmöityskeinona olla yhdyntä. Tartunnan riskiä saadaan tehokkaasti laskettua, kun miehellä on käytössä hiv-lääkitys. Tällöin viruksen määrää myös spermassa saadaan laskettua. Yhtenä mahdollisuutena on myös spermanpesu

Jos sekä mies että nainen ovat hiv-positiivisia, voi hedelmöityskeinona olla yhdyntä. Tällöin sekä miehellä että naisella tulee olla käytössä hiv-lääkitys. Siten voidaan varmistaa, ettei vauva saa tartuntaa.

HIV-INFEKTIO JA RASKAUS

Hiv-infektion ei tiedetä häiritsevän raskauden kulkua eikä raskaus vaikuta hiv-infektion kulkuun. Raskauden seuranta tehdään äitiyspoliklinikalla ja neuvolassa.

Lääkehoito raskauden aikana

- Hiv voi siirtyä äidistä sikiöön missä raskauden vaiheessa tahansa, mutta suurin riski on loppuraskaudessa ja synnytyksessä. Hiv voi tarttua myös imetyksen välityksellä. Synnytyshetkellä äidin veren virusmäärä on merkittävin tartunnan riskiä ennustava tekijä.
- Äidin säännöllisesti otettu ja hyvin hoidettu viruslääkitys alentaa lapsen tartuntariskin jopa alle yhteen prosenttiin. Ilman lääkehoitoa tartunnan riski on korkea, jopa 15-40 prosenttia. Hiv-infektion ja virusmäärien seurannasta sekä äidin lääkityksestä vastaa infektiolääkäri.
- Lääkkeettömässä seurannassa oleville odottajille aloitetaan antiretroviraalinen yhdistelmälääkitys raskausviikoilla 12-14 heti alkuraskauteen usein liittyvän pahoinvoinnin väistyttyä.
- Jos nainen käyttää hiv-lääkkeitä raskauden alkaessa, niitä ei tauoteta. Jos hiv-positiivisuus todetaan puolestaan raskauden aikana, lääkitys aloitetaan viivyttämättä.
- Lääkitykseen voi liittyä kohonnut raskausdiabeteksen riski, joten kaikille raskaana oleville hiv-positiivisille äideille tehdään sokerirasitustesti neuvolassa raskausviikoilla 24-28.
- Hiv-positiivisen äidin virusmäärää seurataan kuukausittain, kunnes se on riittävän matalalla tasolla (<20) ja tämän jälkeen seuranta tapahtuu noin kahden kuukauden välein.

ERITYISTILANTEET RASKAUDEN AIKANA

- Lapsivesipunktio saattaa vähäisessä määrin lisätä sikiön tartunnan riskiä, mutta perustelluin syin se voidaan suorittaa. Istukan läpi pistämistä tulee välttää. Riski on todennäköisesti nykylääkityksin minimaalinen.
- Istukkanäytettä ja napasuonipunktiota ei suositella tehtäväksi hiv-positiivisille raskaana oleville naisille sikiön tartuntariskin vuoksi.

SYNNYTYS

Pääsääntöisesti synnytystapa-arvio tehdään raskausviikolla 36. Synnytystapa määritetään yksilöllisesti tilanteen mukaan äidin veren virusmäärän ollessa alle 200 kopiota/ml. Virusmäärän ollessa yli 200 kopiota/ml tehdään suunniteltu sektio raskausviikolla 38+, mikä pienentää tartunnan riskiä.

Hiv-positiivisen äidin lapsivedenmenon jälkeen tehdään välitön synnytyksen käynnistäminen. Tämän takia on tärkeää hakeutua synnytyssairaalaan heti, jos synnytys käynnistyy lapsivedenmenolla.

Synnytyksessä ei tehdä rutiininomaista kalvojen puhkaisua, episiotomiaa, scalp-elektrodin käyttöä tai oteta mikroverinäytteitä. Jos nämä toimenpiteet ovat synnytyksen hoidon kannalta hyvin perusteltuja, voidaan niitä tehdä harkiten. Synnytyksessä voidaan käyttää tarvittaessa apuna helppoa imukuppia.

VASTASYNTYNYT

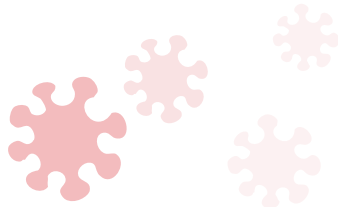
Vastasyntyneelle tehdään PCR-määritys ja hiv-positiivisuus näkyy seuraavasti:

- Infektoituneista 38 prosenttia näkyy positiivisena testituloksena kahden vuorokauden iässä ja 93 prosenttia kahden viikon iässä.
- Lapsen PCR-määrityksen ollessa negatiivinen sekä yhden että kolmen kuukauden jälkeen syntymästä, voidaan todeta, ettei lapsi ole saanut tartuntaa.

VAUVAN HOITO

Hiv voi tarttua äidiltä lapseen imetyksen yhteydessä ja tästä johtuen hiv-positiivinen äiti ei voi imettää, vaan ruokinta tapahtuu korvikemaidon tai luovutetun äidinmaidon avulla. Synnytyksen jälkeen äiti saa estolääkkeen maidonnousuun. Vauvaperheen arkeen kuuluvat vauvan normaali hoito ja huolenpito, varhainen vuorovaikutus vanhempien ja lapsen välillä, lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä vauvan puhtaudesta, läheisyydestä, unesta sekä turvallisuudesta huolehtiminen. Vahingossa vauvaa hoitaessaan eivät vanhemmat voi lastaan tartuttaa.

HIV-SÄÄTIÖ/HIV-TUKIKESKUS

Hiv-säätiö toteuttaa tarkoitustaan ylläpitämällä Hiv-tukikeskuksen toimintaa kolmella eri paikkakunnalla: Helsingissä, Tampereella ja Oulussa. Hiv-tukikeskus on ammatillinen toimija, joka tekee ennaltaehkäisevää työtä ja tarjoaa palveluita hiv-tartunnan saaneille ja heidän läheisilleen sekä tartuntaa pelkääville. Hiv-tukikeskuksen matalan kynnyksen palveluita ovat hiv-testaus sekä puhelin- ja nettineuvonta. Hiv-testeissä voi käydä kaikissa tukikeskuksen toimipisteissä varaamalla ajan puhelinneuvonnasta.

- Puhelinneuvonta toimii ma-to klo 10.00-15.30 numerossa 0207 465 705 ja nettineuvonta osoitteessa **www.hivtukikeskus.fi**. Hiv-tukikeskuksen nettisivuilta löytyy tietoa hivistä, hiv-testauksesta ja Hiv-tukikeskuksen palveluista suomen, ruotsin, englannin ja venäjän kielellä.
- Hiv-tukikeskus tarjoaa myös mahdollisuuden kriisi- ja tukikeskusteluihin sekä sosiaaliohjausta ja sopeutumisvalmennuskursseja.

Hiv Aids

HIV-TUKIKESKUS

Unioninkatu 45 K, 00170 Helsinki

Hiv-tukikeskuksen neuvonta ja

ajanvaraus hiv-testiin 0207 465 705, (ma-to klo 10–15.30)

www.hivtukikeskus.fi www.aidsCouncil.fi

